

202/53/04

Opetusministeriö

25.5.2005

OPETUSMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2004

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa opetusministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2004 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja, JHTT Pekka Ihalainen. Valtuusseurannan tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Aino Niemi. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö Hannu Taunula.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut opetusministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Vuoden 2004 talousarviossa opetusministeriön pääluokkaperusteissa valtionavustuksista aiheutuvat menot on kohdennettu varainhoitovuoteen kuuluvaksi myöntöpäätösperusteella, ellei kyse ole valtuusmenettelyn piiriin kuuluvista valtionavustuksista. Tarkastuksen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että valtuusmenettelyn piiriin kuulumattomia harkinnanvaraisia valtionavustuksia oli opetusministeriön kirjanpidon mukaan kirjattu vuoden 2004 menoksi muulla kuin myöntöpäätösperusteella noin 9,8 milj. euroa. Mikäli kyseiset määrärahat, jotka liittyvät taiteen edistämiseen sekä taiteili-

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTO

► Postiosoite: PL 1119, 00101 Helsinki ► Käyntiosoite: Annankatu 44, 00100 Helsinki

► Puhelin: (09) 4321 ► Faksi: (09) 432 5820

ja- ja urheilija-apurahoihin, on tarkoitus kohdentaa muulla kuin myöntöpäätösperusteella, tulisi kohdentamisperusteesta olla selkeästi maininta momenttien päätösosan perusteluissa.

Ministeriön maksupisteenä toimivalle Näkövammaisten kirjastolle on vuoden 2004 talousarviossa myönnetty hintatukea 216 000 euroa, mikä on käytetty kokonaisuudessaan. Maksuperustelain 7 §:n mukaan valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden hintojen alentamiseksi. Koska kirjaston maksullinen palvelutoiminta koostuu kuitenkin lähes kokonaisuudessaan julkisoikeudellisista suoritteista, ei toiminnan alijäämäisyyttä voida ratkaista hintatukimenettelyn avulla, vaan joko maksuperustelain 8 §:ssä säädetyllä tavalla tai säätämällä maksujen perusteista kirjastoa koskevassa laissa. Budjetointimenettelystä huomautettiin myös vuoden 2003 tilintarkastuksen yhteydessä.

Myös ministeriön maksupisteenä toimivalle Valtion elokuvatarkastamolle on vuoden 2004 talousarviossa myönnetty hintatukea, vaikka elokuvatarkastamon maksullinen toiminta koostuu pääosin erillislain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista. Hintatukea myönnettiin vuoden 2004 talousarviossa 150 000 euroa, josta käytettiin noin 125 000 euroa. Lisäksi hintatukeen käytettiin vastaavaa vuodelta 2003 siirtynyttä määrärahaa noin 63 000 euroa. Ministeriön tulee selkeyttää budjetointimenettelyä myös elokuvatarkastamon osalta. Asiasta huomautettiin myös vuoden 2003 tilintarkastuksen yhteydessä.

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu olennaisilta osin oikein.

Momentilla 29.70.58 (Avustus vuokratukustannusten korvaamiseen) on myöntöpäätösperusteen mukaan vuodelle 2005 kuuluvia menoja kirjattu talousarvion ja talousarvioasetuksen 5 a §:n vastaisesti vuoden 2004 menoksi noin 53 000 euroa. Menettelyllä on pidennetty kiinteän määrärahan käyttöaikaa.

Tarkastuksessa on myös todettu, että talousarvion mukaan myöntöpäätösperusteella budjetoituja harkinnanvaraisia valtionavustuksia on opetusministeriön kirjanpidossa kohdennettu talousarvion vastaisesti muulla perusteella vuoden 2004 menoksi yhteensä noin 28 milj. euroa momenteilla 29.90.52 (Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen) ja 29.98.50 (Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen).

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu muilta osin laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritustietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatointia on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot. Tarkastus ei ole kohdistunut tilinpäätöksen vaikuttavuustietoihin.

Tuloksellisuuden kuvauksessa on esitetty ministeriön osalta tulosalueittaiset kustannustiedot varainhoitovuodelta ja keskeiset suoritetiedot. Esitetyt tiedot voidaan pitää luotettavina. Koska tuloksellisuuden kuvauksesta puuttuvat ministeriön osalta pääosin vertailu-

tiedot ja ministeriön maksupisteinä toimivien yhdeksän viraston tai laitoksen tuloksellisuustiedot, ei esitettyjä tietoja voida pitää riittävinä.

Maksullisen toiminnan vuositulosta kuvaavat tiedot kustannusvastaavuuslaskelmissa ovat luotettavia ja riittäviä. Hintatuen osalta on kuitenkin todettava, että hintatukeen vuonna 2004 käytetyistä määrärahoista noin 404 000 euroa on osoitettu talousarviossa maksupereustelain 7 §:n vastaisesti julkisoikeudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu kirjanpidon ja muun laskentatoimen tarkastuksen yhteydessä sekä harkinnanvaraisten valtionavustusten, valtuusseurannan ja ministeriön maksupisteinä toimivan Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen tarkastuksen yhteydessä.

Ministeriön on syytä jatkaa kustannuslaskennan kehittämistä niin, että se tuottaa talousarvioasetuksen 55 §:n tarkoittamalla tavalla tiedot ministeriön omasta ja siihen kuuluvien virastojen toiminnallisesta tuloksellisuudesta.

Harkinnanvaraisten valtionavustusten sisäisessä valvonnassa on tullut esiin puutteita, joiden johdosta ministeriö on ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Momentilla 29.70.58 (Avustus vuokratukustannusten korvaamiseen) on myöntöpäätösperusteen mukaan vuodelle 2005 kuuluvia menoja kirjattu talousarvion ja talousarvioasetuksen 5 a §:n vastaisesti vuoden 2004 menoksi noin 53 000 euroa. Menettelyllä on pidennetty kiinteän määrärahan käyttöaikaa.

Talousarvion mukaan myöntöpäätösperusteella budjetoituja harkin-
nanvaraisia valtionavustuksia on momenteilla 29.90.52 (Veikkauk-
sen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen) ja 29.98.50
(Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikunta-
kasvatuksen edistämiseen) opetusministeriön kirjanpidon mukaan
kohdennettu talousarvion vastaisesti muulla perusteella vuoden
2004 menoksi yhteensä noin 2,8 milj. euroa.

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä
koskevia keskeisiä säännöksiä on muilta osin noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALOUDEN TAR- KASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin
perustuen opetusministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle
31.8.2005 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tilintar-
kastuskertomuksessa esitettyjen hintatukimenettelyyn liittyvien
puutteiden korjaamiseksi ja laskentatoimen kehittämiseksi

Tarkastusneuvos

Marjatta Kimmonen

Ylitarkastaja, JHTT

Pekka Ihalainen

TIEDOKSI

Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Valtiovarain controller -toiminto
Opetusministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori